

Kohtuasi T-87/05

EDP — Energias de Portugal, SA

versus

Euroopa Ühenduste Komisjon

Konkurents — Koondumine — Määrus (EMÜ) nr 4064/89 — Otsus, mis tunnistab koondumise ühisturuga kokkusobimatuks — Portugali elektri- ja gaasiturg — GDP omandamine EDP ja Eni poolt — Direktiiv 2003/55/EÜ — Gaasiturgude avamine — Kohustused

Esimese Astme Kohtu otsus (teine koda), 21. september 2005 II - 3753

Kohtuotsuse kokkuvõte

1. *Konkurents — Koondumised — Ühisturuga kokkusobivuse hindamine — Kriteeriumid — Turgu valitseva seisundi tekkimine või tugevnemine, mis märkimisväärselt takistab tõhusat konkurentsi ühisturul — Kumulatiivne iseloom — Vastastikune mõju (EÜ artikkel 82; nõukogu määrus nr 4064/89, artikli 2 lõiked 2 ja 3)*

2. *Konkurents — Koondumised — Ühistruga kokkusobivuse hindamine — Turgu valitseva seisundi tekkimine või tugevnemine, mis märkimisväärselt takistab tõhusat konkurentsi ühistrul — Komisjoni tõendamiskoormis — Puudutatud ettevõtjate nõuetekohaselt välja pakutud kohustused — Mõju puudumine*
(Nõukogu määrus nr 4064/89, artikli 2 lõige 2 ja artikli 8 lõige 2; komisjoni teatis määruse nr 4064/89 ja määruse nr 447/98 alusel vastuvõetavate parandusmeetmete kohta, punkt 43)

3. *Konkurents — Koondumised — Komisjonipoolne läbivaatamine — Puudutatud ettevõtjate kohustused, mille eesmärk on muuta teatatud koondumine ühistruga kokkusobivaks — Konkurentsiprobleemide järjestikune uurimine, millele järgneb nende probleemidega seotud iga asjakohase kohustuse järjestikune uurimine — Lubatavus — Tingimused*
(Nõukogu määrus nr 4064/89, artikli 2 lõiked 2 ja 3 ning artikli 8 lõige 2)

4. *Tühistamishagi — Väited — Võimu kuritarvitamine — Mõiste*
(EÜ artikkel 230)

5. *Konkurents — Koondumised — Komisjonipoolne läbivaatamine — Puudutatud ettevõtjate kohustused, mille eesmärk on muuta teatatud koondumine ühistruga kokkusobivaks — Nii toimimisviisi kui ka struktuuri puudutatavate kohustuste vastuvõetavus*
(Nõukogu määrus nr 4064/89, artikli 2 lõiked 2 ja 3 ning artikli 8 lõige 2)

6. *Konkurents — Koondumised — Ühistruga kokkusobivuse hindamine — Koondumine, mis leiab aset ühenduse õigusega lubatud monopoliga turgudel — Määruse nr 4064/89 artikli 2 lõikes 3 sätestatud ühistruga kokkusobivuse kriteeriumide kohaldamatus*
(Nõukogu määrus nr 4064/89, artikli 2 lõige 3; Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2003/55, artikli 28 lõige 2)

7. *Konkurents — Koondumised — Ühistruga kokkusobivuse hindamine — Tarvidus analüüsida koondumise kohest mõju — Võimalus võtta arvesse tulevast mõju*
(Nõukogu määrus nr 4064/89, artikli 2 lõige 3)

8. Konkurents — Koondumised — Vead, mis mõjutavad ühisturuga kokkusobimatuse kohta tehtud otsust — Mõju puudumine, kui esineb muid põhjendusi, mis samuti otsust õigustavad — Kokkusobimatuse kriteeriumid, mis on täidetud vähemalt ühe asjaomase turu suhtes
(Nõukogu määrus nr 4064/89, artikli 2 lõige 3)
9. Konkurents — Koondumised — Komisjonipoolne läbivaatamine — Majanduslikud hinnangud — Kohtulik kontroll — Piirid
(Nõukogu määrus nr 4064/89, artikkel 2)
10. Menetlus — Hagiavaldus — Vorminõuded — Ülevaade fakti- ja õigusväidetest — Hagiavalduses esitamata õigusväited — Viide lisan sisalduvatele andmetele — Kiirendatud menetlus — Vastuvõetamatus
(Esimese Astme Kohtu kodukord, artikli 44 lõike 1 punkt c)
11. Konkurents — Koondumised — Komisjonipoolne läbivaatamine — Puudutatud ettevõtjate kohustused, mille eesmärk on muuta teatatud koondumine ühisturuga kokkusobivaks — Pärast tähtaega võetud kohustuste arvessevõtmine — Tingimused
(Nõukogu määrus nr 4064/89, artikkel 8; komisjoni määrus nr 447/98, artikkel 18; komisjoni teatis määruse nr 4064/89 ja määruse nr 447/98 alusel vastuvõetavate parandusmeetmete kohta, punkt 43)
12. Konkurents — Koondumised — Ühisturuga kokkusobivuse hindamine — Erinevate, kuid seotud turgude olemasolu — Mõju
(Nõukogu määrus nr 4064/89, artikli 2 lõige 3)

1. Määruse nr 4064/89 kontrolli kehtestamise kohta ettevõtjate koondumiste üle artikli 2 lõiked 2 ja 3 sätestavad ettevõtjate koondumise ühisturuga kokkusobivuse hindamiseks kaks kumulatiivset kriteeriumi, millest esimene viitab turgu valitseva seisundi tekkimisele või tugevnemisele ja teine asjaolule, et sellise seisundi tekkimine või tugevnemine takistab märkimisväärselt tõhusat konkurentsi ühisturul. Samas võib turgu valitseva seisundi tekkimisel või tugevnemisel teatud juhtudel iseenesest olla

konkurentsi märkimisväärselt takistav tagajärg.

Sellest tuleneb, et määruse nr 4064/89 artikli 2 lõikes 3 sätestatud turgu valitseva seisundi tekkimise või tugevnemise tõendamise võib teatud juhtudel tähendada tõhusa konkurentsi märkimisväärselt takistamise tõendamist. See sedastus ei tähenda mingil juhul seda,

et teine kriteerium ühtib õiguslikult esimese kriteeriumiga, vaid üksnes seda, et samast kaubaturu asjaolude analüüsis võib tuleneda, et mõlemad kriteeriumid on täidetud.

suhtes tuleb siiski silmas pidada, et keeruliste majanduslike hinnangute puhul ei piira komisjoni tõendamiskoormis tema laia kaalutlusõigust selles valdkonnas.

(vt punktid 45, 46 ja 49)

2. Määruse nr 4064/89 kontrolli kehtestamise kohta ettevõtjate koondumiste üle artikli 2 lõikest 2 tuleneb, et komisjonil on kohustus tõendada, et koondumist ei saa ühisturuga kokkusobivaks kuulutada, ja sama määruse artiklist 8 nähtub, et kohustuste võtmisega muudetud koondumine vastab tõendamiskoormise osas samadele kriteeriumidele, mis muutmata koonduminegi.

Seega esiteks on komisjonil kohustus uurida koondumist sellisena, milleks see koondumise poolte nõuetekohaselt väljapakutud kohustuste tulemusel muutus, ja teiseks võib komisjon selle koondumise ühisturuga kokkusobimatuks kuulutada üksnes siis, kui need kohustused ei ole piisavad tagamaks, et koondumine ei tekita ega tugevda turgu valitsevat seisundit, mis takistaks märkimisväärselt tõhusat konkurentsi ühisturul. Selles

Asjaolu, et komisjon käsitleb ebapiisavate kohustusi, mis on esitatud nõuetekohaselt, st kas esimese ettepaneku raames või esimeste kohustuste muudatustena vastavalt teatise määruse nr 4064/89 ja määruse nr 447/98 alusel vastuvõetavate parandusmeetmete kohta punktile 43, kujutab endast tõendamiskoormise alusetut üle kandmist üksnes siis, kui komisjon põhjendab ebapiisavust mitte kohustuste hindamisega objektiivsete ja kontrollitavate kriteeriumide alusel, vaid pigem tema õigusega jääda ootavale seisukohale seetõttu, et koondumise osapooled ei esitanud talle otsuse tegemiseks piisavaid tõendeid. Viimasel juhul ei soosi kahtlus koondumise osapooli ja tuleb tõdeda, et sellise koondumise ühisturuga kokkusobivuse tõendamiskoormis on üle kantud.

(vt punktid 61–63, 69)

3. Komisjonil on kohustus uurida koondumist sellisena, nagu seda on poolte nõuetekohaselt võetud kohustustega muudetud. Samas ei keela selline eeldus järjestikusest uurida koondumise tõttu tekkinud konkurentsiprobleeme ja nende probleemide kõrvaldamise eesmärgil selle koondumise osapoolte pakutud kohustusi, ega keela ka järjestikusest uurida iga selle probleemiga seotud kohustust, kui komisjon viib lõpuks läbi muudetud koondumise igakülgse hindamise, st hindab koondumise mõju igale kindlaksmääratud turule, võttes arvesse kõiki selle turuga seotud kohustusi.
4. Võimu kuritarvitamise mõiste viitab asjaolule, et haldusasutus on kasutanud oma pädevust muul eesmärgil kui sellel, milleks see on talle antud. Otsus on tehtud võimu kuritarvitades vaid siis, kui objektiivsetest, asjakohastest ja piisavalt tõendavatest asjaoludest lähtudes on otsus vastu võetud just sel eesmärgil. Kui kavandatud eesmäärke on mitu, ja isegi kui sisuliselt õigete põhjenduste hulgas esineb väär põhjendus, ei ole otsus siiski tehtud võimu kuritarvitades, kui see ei kahjusta otsuse peamist eesmärki.

(vt punkt 87)

Lisaks sellele on komisjoni ülesanne uurida kõiki teatud asjaomastel turgudel tuvastatud konkurentsiprobleemi puutuvaid asjakohaseid kohustusi, sealhulgas neid kohustusi, mida koondumise osapooled sellistena otseselt kavandanud ei ole. Samas ei kohalda komisjon õigust väärtalt, hinnates üksnes teatud turgu või teatud konkurentsiprobleemi puudutavaid kohustusi vastavalt selle turu või probleemi suhtes, kui teised kohustused ei ole asjakohased ja neil ei ole sellega seoses tegelikku majanduslikku tähendust.

5. Toimimisviise puudutavad kohustused, mida koondumise pooled komisjonile pakkusid, on olemuselt piisavad, et takistada turgu valitseva seisundi tekkimist või tugevnemist, ja neid tuleb hinnata iga juhtumi puhul eraldi koondumise struktuuri puudutavate kohustustega samadel alustel.

(vt punkt 100)

(vt punktid 77 ja 78)

6. Kui liikmesriik, kes kasutab erandit, mille talle andis teise gaasidirektiivi

2003/55 artikli 28 lõige 2, on rajanud monopolina toimiva riikliku gaasitööstuse ja kui seetõttu ei ole gaasiturud seal vastavalt siseriiklikule ja ühenduse õigusele konkurentsile avatud, on tegemist asjaoluga, mis mõjutab otseselt ja vältimatult määruse nr 4064/89 kontrolli kehtestamise kohta ettevõtjate koondumiste üle artikli 2 lõike 3 kohaldamist neile turgudele. Esiteks ei saa sellise monopoli olemasolul kohaldada turgu valitseva seisundi tekkimise või tugevnemise kriteeriumi ja teiseks ei saa olukorras, kus turul puudub konkurent, kohaldada ka tõhusa konkurentsi märkimisväärse takistamise kriteeriumi.

Direktiivil ja määruisel on küll erinev õiguslik alus ja erinevad adressaadid, kuid neid ei saa analüüsida eraldi.

valitseva seisundi tekkimine või tugevnemine selliselt, et asjaomasel turul või asjaomasel turgudel takistatakse märkimisväärselt ja kestvalt olemasolevat tõhusat konkurentsi.

Kui tegelikku konkurentsi sellega ei moonutata, tuleb koondumine *a priori* heaks kiita. On tõsi, et komisjon võib vajadusel arvesse võtta koondumise mõju lähitulevikus ja isegi põhjendada koondumise keelamist sellise tulevase mõjuga. Samas ei luba see tal hoiduda analüüsima sellise koondumise kohest mõju, kui see on olemas, ja seda koondumise igakülgsel hindamisel arvesse võtmast.

(vt punktid 114–118, 126)

(vt punkt 124)

7. Kui komisjon uurib koondumist määruse nr 4064/89 kontrolli kehtestamise kohta ettevõtjate koondumiste üle artikli 2 lõike 3 kohaldamise seisukohast, peab ta kindlaks tegema, kas koondumise otsene ja kohene tagajärg on turgu
8. Seni, kuni otsuse teatavad põhjendused annavad sellele otsusele iseenesest piisava õigusliku aluse, ei ole otsuse teistes põhjendustes sisalduda võivatel vigadel mingil juhul mõju otsuse resolutsioonile.

Kuna koondumiste asjades peab komisjon koondumise keelama, kui määruse nr 4064/89 kontrolli kehtestamise kohta ettevõtjate koondumiste üle artikli 2 lõike 3 kriteeriumid on täidetud kasvõi ainult ühe asjaomase turu suhtes, kuulub koondumise ühisturuga kokkusobimatuks kuulutatav otsus tühistamisele üksnes siis, kui on tuvastatud, et võimalikud tühistamise põhjendused, mis ei ole õigusvastased, eelkõige need põhjendused, mis puudutavad ühte asjaomastest turgudest, ei õigusta otsuse resolutsiooni.

ettevõtjate koondumiste üle usaldatud kaalutusõiguse rakendamisel, peab piirduma sellega, et kontrollitakse menetlusnormide ja põhjendamiskohustuse järgimist, faktide sisulist täpsust ning ilmse kaalutusvea ja võimu kuritarvitamise puudumist.

(vt punkt 151)

See tõdemus ei kõrvalda siiski vajadust konkreetse turu uurimisel uurida konkurentsiolukorda ka teistel turgudel, kui asjaomases otsuses tuginetakse kas üldiselt koondumise mõjule erinevatel asjaomastel turgudel või siis koondumise teatavate konkurentsimeetmete vastastikusele tugevdamisele erinevatel turgudel.

(vt punktid 144–147, 198)

10. Õiguskindluse ja hea õigusemõistmise põhimõtete järgimise tagamiseks peavad selleks, et hagiavaldus oleks vastuvõetav, selle aluseks olevad olulised faktilised ja õiguslikud asjaolud tulenema vähemalt kokkuvõtlikult, ent järjekindlalt ja arusaadavalt, hagiavalduse tekstist. Kuigi hagiavalduse konkreetseid punkte võib toetada ning täiendada viidetega sellele lisatud dokumentide lõikudele, ei saa üldine viide teistele dokumentidele, mis võivad olla isegi hagi lisad, asendada peamisi õiguslikke argumente, mis peavad Esimese Astme Kohtu kodukorra artikli 44 lõike 1 kohaselt sisalduma hagiavalduses.

9. Ühenduse kohtu kontroll keeruliste majanduslike hinnangute üle, mida komisjon annab temale määrusega nr 4064/89 kontrolli kehtestamise kohta

Asjaolu, et hagi käsitletakse kiirendatud menetluses, tugevdab sellise põhimõtte olulisust. Kiirendatud menetlus, milles

repliiki ja vasturepliiki ei esitata, eeldab, et hageja argumendid on algusest peale selgelt ja lõplikult esitatud hagiavalduses või selle lühendatud versioonis.

(vt punktid 155, 182–183)

kahe tingimuse koosinemisel, st esiteks siis, kui need kohustused lahendavad eelnevalt tuvastatud konkurentsiprobleemid selgelt ja ilma, et oleks vaja läbi viia täiendavat uurimist, ning teiseks siis, kui on piisavalt aega liikmesriikidega nende kohustuste osas konsulteerimiseks.

11. Määruse nr 4064/89 kontrolli kehtestamise kohta ettevõtjate koondumiste üle artikli 8 ja määruse nr 447/98 nõukogu määruses nr 4064/89 ettenähtud teatiste, tähtaegade ja ärakuulamiste kohta artikli 18 koostoimest tuleneb, et koondumiste valdkonna määrused ei kohusta mingil moel komisjoni vastu võtma pärast tähtaja möödumist esitatud kohustusi. Seda tähtaega selgitab peamiselt kiiruse nõue, mis iseloomustab määruse nr 4064/89 üldist mõtet.

Komisjoni teatise määruse nr 4064/89 ja määruse nr 447/98 alusel vastuvõetavate parandusmeetmete kohta, millega komisjon on end vabatahtlikult sidunud, punktist 43 tuleneb samas, et teatatud koondumise osapoolte hilinenult esitatud kohustusi võidakse arvesse võtta

(vt punktid 161–163)

12. Kui koondumine puudutab mitut erinevat, kuid seotud turgu, ja kui konkurentsiolukord ühel või mitmel turul mõjutab olukorda ühel või teisel turul, siis on vaja arvestada nende teiste turgudega, et saaks korrektselt ja täielikult hinnata, kas asjaomane koondumine tekitab või tugevdab ühel puudutatud turgudest turgu valitsevat seisundit, mis takistaks märkimisväärselt konkurentsi. Seevastu puudub selle koondumise keelamiseks vajadus tuvastada, et selline tagajärg kaasneks asjaomase koondumiseiga igal puudutatud turul.

(vt punkt 203)